

Předčasný pokus o bolševizaci Evropy

Dne 20. 3. 1919 francouzský plukovník Ferdinand Vyx, šéf vojenské mise Dohody v Budapešti, přednesl ministerskému předsedovi Károlyimu příkaz mírové konference ve Versailles: „Maďarská vojska musí do 48 hodin vyklidit další pohraniční území, a to do hloubky 50–80 kilometrů.“

Károly s tím ovšem hluboce nesouhlasil. Stejně jako všichni maďarští politici si neuvědomoval, že svět zařadil Maďarsko mezi poražené státy. Vždyť po zhroucení rakousko-uherské monarchie koncem minulého roku vypukla i v Budapešti revoluce, která vyhlásila republiku. Nová vláda hraběte Károlyiho se pokoušela najít způsob, jak uchovat celistvost Uher. Avšak brzy se ukázalo, že to není možné. Československá a rumunská vojska obsadila se souhlasem vítězné Dohody Slovensko a Sedmihradsko. Na jižních hranicích také stály srbské a francouzské pluky.

Po ultimátu z Versailles svolal Károlyi ministerskou radu a navrhl, aby vládu převzala levice – hned druhý den se vůdcové obou levicových stran sešli. Potom odešli do vězení za Bélou Kunem, komunistickým předákem, kterého po návratu z Ruska Károlyiho vláda uvěznila. Kun patřil mezi bolševiky, které vyslal vůdce ruských bolševiků Vladimír Lenin do celého světa, aby tam rozdmýchávali proletářské revoluce. Kun nakonec opustil věznici jako lidový komisař (ministr) zahraničních věcí. Přitom po celou dobu zůstal faktickým vůdcem této Maďarské republiky rad, jak se komunistický stát dle svého petrohradského vzoru přejmenoval.

Se svými soudruhy čekal, že nezůstane sami. Ostatně právě vznikala Bavorská republika rad. Teď určitě zachvátí Německo proletářská revoluce, rovněž Rakousko se

zdálo zralé. V Budapešti vzniklo i několik komunistických výborů vedených občany ze sousedních zemí. Výbor československý řídil Antonín Janoušek. Kun se spoléhal na solidaritu okolních komunistických radikálů, proto k nim posílal své kurýry.

Tlak sílí

Koncem března se začala formovat v Maďarsku Rudá armáda. Za dva měsíce měla 120 tisíc dobře vyzbrojených mužů. Československo nemělo ani dostatečně vycvičené vojsko, ani vojenský materiál...

V polovině května rozhodla maďarská vláda, že zaútočí a vezme si zpátky Sloven-

Výstaviště, symbol naší komunistické éry

sko, které donedávna patřilo k Uhrám. V noci na 30. května zahájily čtyři divize Rudé armády ofenzivu. Český novinář Ferdinand Peroutka upozornil, že jejich krédem bylo: „My jsme především Maďaři, a teprve potom komunisté.“

Vpád Rudé armády na Slovensko ohrozil českou levici, což si nejméně uvědomoval její vůdce Bohumil Šmeral. „Maďarská ofenziva mu byla krajně nepříjemná, neboť správně předpokládal, že nakonec posílí v ČSR nacionalismus a ztíží vítězství socialismu,“ napsal Peroutka. Maďaři ovládli dvě třetiny Slovenska. Katastrofa!

V Prešově nechali okupanti 16. června vyhlásit Slovenskou republiku rad v čele s Janouškem, který však zůstal v Budapešti. Tím zpochybnili existenci Československa. Hlasy o československé jednotě a povinnosti bránit republiku sílily, vytvářely se dobrovolnické jednotky.

Mezitím Nejvyšší rada mírové konference v Paříži potvrdila definitivní linii československo-maďarských hranic. V půlce června nařídila Budapešti: „Máte dva týdny na to, abyste stáhli vojska ze Slovenska za určenou hranici!“ Kun rozkaz nerespektoval. Ještě po 15. červnu nasadili Maďaři tři nové divize, které se pokoušely prorazit k Nitře a Bratislavě. V Kladně zatkl policie Kuna, Šmeral utekl do Švýcarska.

Maďarská prohra

Tlak vítězných spojenců neustával a 24. června podepsaly obě strany příměří. Poslední oddíly maďarské Rudé armády opustily Slovensko 7. července. O měsíc později pronikla na maďarské území rumunská vojska, aby zničila bolševickou vládu. Pokus Maďarů pod pláštěm komunismu rozšířit své panství tedy selhal. Rovněž skončila snaha bolševiků proniknout do střední Evropy. Doba vhodná k proletářským převratům v Evropě nedozrála. Československo, Jugoslávie a Rumunsko si odnesly ponaučení, že Maďarsko a Rakousko pro ně zůstávají nebezpečnými sousedy – a proto založily uskupení zvané Malá Dohoda. ■